

T.C. Kalkınma Bakanlığı
Güneydoğu Anadolu Projesi
Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

GAP BÖLGESİNDE
SULAMAYA AÇILACAK ALANLARDA
SULU TARIMA HAZIRLIK PROGRAMI

Mart 2013-ŞANLIURFA

Sorunları Önleyelim

Sorunlarla Uğraşmayalım

ÖZET

Ülkemizde Kırsal alanların kalkınması ve gıda güvenliğinin sağlanması için sulama projelerine büyük yatırımlar yapılmaktadır. Bu yatırımlar sonucu ülkemizde ekonomik olarak sulanabilir 8,5 milyon hektarın 5,5 milyon hektarı sulamaya açılmış bulunmaktadır. Ancak sulamaya açılan bu projelerde inşaat safhasına verilen önem, işletme safhasına verilmediği için bu projelerde öngörülen gelir artışına ulaşamadığı gibi su ve toprak gibi geleceğimizi ilgilendiren doğal kaynaklar da olumsuz etkilenmektedir. Bu hususu GAP'ta işletmeye açılan projelerde belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir. Sulamaya açılmış birçok pompaj sulamalarında bile sulama randımanının %40'ın altında olması, bu projelerin sürdürülebilirliklerini gündeme getirmektedir.

Sulama açılacak alanlarda su ve toprak kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi ile birlikte öngörülen gelir artışının sağlanması amacıyla sulamaya açılacak alanlarda sulama projesinin inşaatına paralel olarak planlı bir sulu tarıma hazırlık programı uygulanmalıdır. Bu şekilde sulu tarım koşullarında ortaya çıkması muhtemel sorunlar önlenmiş olacaktır. Sorunların ortaya çıkmasını önlemek, ortaya çıktıktan sonra çözmekten çok daha kolay ve ekonomiktir. Sulu tarım alanlarında sağlanacak bir puanlık gelir artışının sadece bir yıllık geliri ile böyle programın bütçesi için yeterli olacaktır. Kaldı ki sulamaya açılan alanlardaki gelir artışı düşüklüğü ve sorunların çözümü için harcanan kaynakların sonucu oluşan kayıplar çok büyük meblağlara ulaşmaktadır. Bu sonuçlar ülkemizin sulamaya açılacak alanlarının %50'sinin GAP bölgesinde yer alması konunun önemini daha da arttırmaktadır.

Bu sonuçlardan hareketle yakında sulamaya açılacak Suruç Pompaj sulamasında 'katılımcı yaklaşım' ve 'bütüncül anlayışla' bir sulu tarıma hazırlık programı hazırlanarak GAP TEYAP kapsamında uygulanmaya konmuştur. Bu çalışmadan çıkan sonuçlar değerlendirilerek GAP bölgesinde sulamaya açılacak tüm sulamalara uygulanacak sulu tarıma hazırlık modelin oluşturulması hedeflenmektedir.

Suruç Pompaj sulaması kapsamında ilk etapta sulamaya açılacak alanda sulu tarıma hazırlık kapsamında bugüne kadar yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

HAZIRLIK AŞAMASINDA ATILAN ADIMLAR

1. Adım-Suruç Kaymakamlığında Değerlendirme Toplantısı
2. Adım-İlgili Kurum Ve Kuruluşlarda Görevli Teknik Elemanları Proje Hakkında Bilgilendirme Teknik Gezisi
3. Adım-Muhtar ve Önder Çiftçileri Bilgilendirme Toplantısı
4. Adım- İlk Etapta Sulamaya Açılacak Alanda Yer alan Köy Muhtarlarına Eğitim Gezisi
5. Adım-Program Kapsamında İlk Etapta Sulamaya Açılacak Olan Sağ Sahil Şebeke Alanında İhtiyaç Analizi
6. Adım- Sulamaya Açılacak Alanlarda Sulu Tarıma Hazırlık Çalışmayı

Bu çalışmalarda olayın kamuoyuna mal edilmesi, koordinasyon ve uygulanacak programın planlanması için gerekli verilerin toplanması hedeflenmiştir. Yapılan ihtiyaç analizi ve çalıştay sonunda Suruç Pompaj sulamasında bundan sonra atılacak adımlar şu şekilde özetlenebilir:

ATILACAK ADIMLAR

1. **İlgili Kurum ve Kuruluşlarla Eğitim Konularının Belirlenmesi**
 - Sulama tesislerin işletme, bakım ve yönetim hizmetleri
 - Sulama ve tarla içi hizmetler
 - Sulu tarım bitki yetiştirme teknikleri
 - Sulu tarım koşullarında mekanizasyon
 - Örgütlenme
2. **İlgili Kurum ve Kuruluşlarla Eğitim dokümanlarının Hazırlanması**
3. **İlgili Kurum ve Kuruluşlarla Eğitim Programlarının Hazırlanması**
4. **İlgili Kurum ve Kuruluşlarla Eğitim programlarının Uygulanması**
5. **Tüm Eğitimlerin Eğitim Gezileri ile Desteklenmesi**
6. **Sulama İmkanı Olan İşletmelerde Sulama Eğitimleri**
7. **Sulama İmkanı Olan İşletmelerde Bitki Yetiştirme Teknikleri eğitimleri**
8. **Sulama İmkanı Olan işletmelerde Basıncılı Sulama Demonstrasyonlarının Kurulması**
9. **Uygulanacak Bu Faaliyetlerle İlgili İzleme ve Değerlendirmenin Yapılması**

SULAMAYA AÇILACAK ALANLARDA SULU TARIMA HAZIRLIK KAPSAMINDA YAPILMASI GEREKEN ÇALIŞMALAR

1. İlgili kurum ve kuruluşlar arası koordinasyonu sağlayacak bir koordinasyon birimi kurulmalı, GAP Bölgesinde sulamaya açılacak alanlar için bu birim GAP BKİ Başkanlığında olmalıdır.
2. İlgili kurum ve kuruluşlar sulamaya açılacak alanlarda sulu tarıma hazırlık kapsamında yapacakları faaliyetlere ilişkin sürdürülebilir ve öngörülen gelir artışını sağlayacak bir eylem planı hazırlayarak koordinasyon birimine vermelidir.
3. Eylem planında faaliyetlere ilişkin bütçe, araç, gereç ve görevli personel yer almalıdır.
4. Faaliyetlerin devamlılığı ve etkinliğini arttırmak için görevli personele aynı görevde 5 yıl çalışması ve performansı dikkate alınarak maaşının %10'u kadar destek verilmelidir.
5. Eylem planları için bütçe, araç ve gereç ayıramayan kurumlara koordinasyon birimi tarafından destek sağlanmalıdır.
6. Koordinasyon birimi eylem planlarını değerlendirerek eylem planlarında ortak veya ortak yürütülmesinde yarar görülen faaliyetleri belirleyerek etkinliğini arttırmak amacıyla revize edebilir.
7. Bu çalışmalar oluşturulacak bir üst kurulca üç ayda bir değerlendirilmelidir. Bu kurul ilgili ilin valisinin başkanlığında ilgili kurumların en üst düzey yöneticilerinden oluşmalıdır. Kurulun sekretaryası koordinasyon birimi tarafından yapılmalıdır.
8. Bu çalışmalar sulama projesinin inşaatı ile birlikte başlamalıdır.

Ülkemizde işletmeye açılacak sulamaların %50'sinin GAP Bölgesinde olduğu ve sulamaya açılan alanlarda yaşanan sorunlar ve öngörülen gelir artışlarının sağlanamaması dikkate alınırsa konunun ne kadar önemli ve acil olduğu anlaşılır.

GİRİŞ

Ülkemizde Kırsal alanların kalkınması ve gıda güvenliğinin sağlanması için sulama projelerine büyük yatırımlar yapılmaktadır. Bu yatırımlar sonucu ülkemizde ekonomik olarak sulanabilir 8,5 milyon hektarın 5,5 milyon hektarı sulamaya açılmış bulunmaktadır. Ancak sulamaya açılan bu projelerde inşaat safhasına verilen önem, işletme safhasına verilmediği için bu projelerde öngörülen gelir artışına ulaşamadığı gibi su ve toprak gibi geleceğimizi ilgilendiren doğal kaynaklar da olumsuz etkilenmektedir. Bu hususu GAP'ta işletmeye açılan projelerde belirgin bir şekilde gözlemlemek mümkündür. Sulamaya açılmış birçok pompaj sulamalarında bile sulama randımanının %40'ın altında olması, bu projelerin sürdürülebilirliklerini gündeme getirmektedir.

Yakında sulamaya açılacak olan Suruç Pompaj Sulaması GAP ve Şanlıurfa sulamalarının önemli sulama projelerinden biridir. Proje, yağışların ekonomik tarımı sınırladığı 94.814 ha alana sulama suyu temin edecektir. Bu alan GAP sulamalarının %5'ine ve Şanlıurfa sulamalarının %10'una tekabül eder. Projenin yılda 300 milyon TL gelir artışı ve 180 bin kişiye istihdam sağlayacağı öngörülmektedir.

Projenin planlandığı şekilde işletilmesi ve öngörülen katma değeri sağlaması için, suyun tarla başına getirilmesi yetmez. Çiftçilerin;

1. Sulama tesislerinin işletme, bakım ve yönetimi,
2. Suyun etkin kullanımı,
3. Sulu tarım koşullarında yetiştirme teknikleri,
4. Ve tüm süreçlerde yönetim konularında eğitilmeleri gerekir.

Daha da önemlisi öğrendiklerini uygulamaya geçirebilmeleri için basınçlı sulama sistemleri ve gerekli makine, alet ve ekipmanları edinebilecekleri kredi imkanlarının oluşturulması gerekir. Hatta projenin planlandığı şekilde işletilmesi için projeye özgü kredi düzenlemesi yapılması daha da yararlı olur.

Örneğin GTHB'NİN %50 hibe destekli kredileri proje alanında arazisi bulunan tüm çiftçilere belli kurallar içerisinde sağlanabilir. Bu kuralların ilki desteklenecek projeyi fiilen işletecek kişinin proje hakkında teorik ve uygulamalı eğitim sonunda aldığı sertifikanın Proje dokümanlarına eklenmesi olmalıdır. Çünkü hangi sulama sistemi olursa olsun planlandığı şekilde işletilmediği sürece hedeflenen sonucu sağlamaz. Nitekim uygulamada bilinçsiz salma sulama sonuçlarını aratmayan yağmurlama ve damla sulama uygulamalarına arazide sık sık rastlanmaktadır.

Sulamada ortaya çıkacak sorunları çözmek yerine, sorunları oluşmasını önleyici önlemler üzerinde durmak daha akılcı ve daha ekonomik bir yoldur. Bu nedenle projenin inşası ile birlikte, çıkabilecek sorunların önüne geçmek için bir eylem planı hazırlanarak uygulamaya konmalıdır. Aksi takdirde daha önce işletmeye açılmış sulamalarda olduğu gibi öngörülen hedefe 10-15 yıl sonra ulaşılabilir. Bu husus, sulamaya açılan GAP sulamalarında, GAP TEYAP kapsamında sulama birliklerinde görev yapan su dağıtım teknisyenleri için düzenlenen eğitimler sonunda yapılan anketlerde: **'Keşke bu eğitimler 15 yıl önce verilseydi'** cümlesiyle dile getirilmiştir. Yani sulamadan önce!

Suruç Suya Hazırlanıyor programı böyle bir ihtiyacı karşılamak amacı ile katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmış **sulama öncesi bir sulu tarıma hazırlık programıdır**.

BÖYLE BİR PROGRAMA NEDEN GEREK DUYULDU?

Sulamaya açılacak alanlarda sulu tarıma hazırlık programının uygulanması gerektiren nedenler kısaca aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Sulamaya açılan alanlarda yaşanan sorunlar (Bilinçsiz sulama, katma değeri yüksek ürünlerin yetiştirilememesi, tesislere sahiplenilmemesi, geleceğimizi ilgilendiren su ve toprak kaynaklarının basiretsiz yönetimi...)
- Bundan sonra inşa edilecek olan sulamaların pompaj üniteleri içermesi ve bu sulamaların işletme, bakım ve yönetiminin karmaşık ve maliyetli olması,
- Sulu tarım maliyetinin yüksek olması, buna karşılık yetiştirilen ürün değerinin düşük olması,
- Alternatif ürünlere geçilememesi veya uzun zaman alması,
- Sulu tarımdan beklentinin yüksek olması, buna karşılık beklentiye karşılayacak bilgi ve yönetim kabiliyeti yetersizliği,
- Sulu tarım koşullarına göre makine, alet ve ekipman edinmede bilgi veya mali yetersizlik,
- Sorunların çözümüne katkı sağlayacak örgütlenmelerin yokluğu/yetersizliği
- **SONUÇ OLARAK bu güne kadar uygulanan sulama projelerinden beklenen verim ve gelir artışı kısa sürede sağlanamamıştır.**

Sulama projeleri işletmeye açıldığı alanda ani ve büyük değişikliklere neden olur. Projelerden öngörülen gelir artışının sağlanabilmesi için sulamaya açılan alanda çiftçiler başta olmak üzere tüm kurum ve kuruluşların bu ani değişimler sonucu oluşan yeni koşullara hazır olması gerekir. Ancak bugüne kadar sulamaya açılan alanlarda yaşanan sorunlar dikkate alındığında tüm tarafların bu koşullara hazır olmadıkları söylenebilir.

Özellikle çiftçilerin kapasitelerinin sulu tarım için yeterli olmadığı gibi sulu tarımın gerektirdiği koşulları sağlayacak finans kaynaklarının yeterli olmadığı ve sulama kültürü olarak ifade edilen sulama tesislerinin işletme, bakım ve yönetimi, su paylaşımı, kuru tarımdan sulu tarıma geçişte yaşam tarzındaki değişikliklere (12 ay devamlı çalışma) ve sorunların çözümüne katkı sağlayacak işbirliği ve örgütlenmeye hazır olmadıkları bir gerçektir.

Bir diğer gerçek de çiftçileri bu yeni koşullara hazırlayacak kurum ve kuruluşların kapasite olarak olmasa bile bütçe, altyapı, faaliyetlerindeki öncelik ve sonucu etkileyecek koordinasyon ve işbirliğine hazır olmadıkları söylenebilir.

Bu sulu tarıma hazırlık programı hazırlanırken özellikle iki kural göz önünde bulundurulmuştur:

1. Katılımcı yaklaşım: Sulamaya açılacak alandaki tüm bireyler, kurum ve kuruluşlar

çözümün bir parçası olarak programdaki yerlerini almışlardır. (Mülki idare amirleri, resmi kurumlar-DSİ, GTHB, Araştırma Enstitüleri, Üniversiteler, Okullar, STK'lar-Ziraat Odası, ZMO ve özel sektör.)

2. Bütüncül anlayış: Katılımcı yaklaşım içerisinde yer alan tüm kurum ve kuruluşların çözüme bütüncül anlayışla yaklaşmalarıdır. Başka bir ifadeyle olaya sadece kendi pencerelerinden bakmayarak işbirliği içerisinde sonuca odaklanmalarıdır.

Bu anlayışla hazırlanan ve uygulamaya konan “Suruç Suyu Hazırlanıyor” programı kapsamında bugüne kadar atılan adımlar kısaca şu şekilde özetlenebilir:

1. Adım-Suruç Kaymakamlığında Değerlendirme Toplantısı:

Suruç kaymakamı başkanlığında ilgili tüm kurum ve kuruluşların katıldığı bilgilendirme, koordinasyon ve işbirliği amaçlı toplantı yapılmıştır.

2. Adım-İlgili Kurum Ve Kuruluşlarda Görevli Teknik Elemanları Proje Hakkında Bilgilendirme Teknik Gezisi:

Program kapsamında faaliyetlerde görev alacak teknik elemanların projeyi sahada incelemeleri amacıyla Atatürk Barajı'ndan su alma noktasında bulunan ana pompa istasyonundan başlamak üzere ana kanal boyunca Suruç'a gidildi. Bu esnada proje ve projede yer alan sanat yapıları hakkında bilgilendirilmeler yapıldı.

3. Adım-Muhtar ve Önder Çiftçileri Bilgilendirme Toplantısı:

Çiftçilerin bilgilendirilmesi, işbirliği, sorunların katılımcı bir anlayışla bertaraf edilmesi ve projenin kamuoyuna mal edilmesi amacıyla Sayın vali, GAP-BKİ Başkanı, H.Ü Rektörü, DSİ XV. Bölge Müdürü, Tarım İl Müdürü ve Araştırma Enstitüsü Müdürü Suruç'ta sorunsuz bir sulama için yapılması gerekenler hakkında görüşlerini belirtmişlerdir. Suruç Pompaj Sulaması ve inşaat aşamaları hakkında DSİ XV. Bölge Müdürlüğü yetkilileri tarafından sunum yapılarak muhtar ve çiftçiler birinci elden bilgilendirildi. GAP-TEYAP Proje Ekip Lideri İbrahim Hakkı GÜRBÜZ ise özellikle

Harran sulamasında yaşanan olumsuzlukların bu katılımcı eğitim yaklaşımı ile bertaraf edilmesinin hedeflendiğini ifade etmiştir.

4. Adım- İlk Etapta Sulamaya Açılacak Alanda Yer alan Köy Muhtarlarına Eğitim Gezisi:

Bu eğitim gezisi, Suruç Sulamasında ilk etapta işletmeye açılacak olan Taşbasan Sağ Sahil Ana Kanalı Sulamasında yer alan köy muhtarları ile önder çiftçilerin aynı özelliklere sahip Yaylak ve Harran sulamaları ile sulamaların işletme, bakım ve yönetim sorumluluğunu üstlenen sulama birliklerinin işleyişleri hakkında yerinde bilgilendirmek suretiyle Suruç ovasına su gelmeden çiftçilerin sulamaya ve sulama yönetimine hazır hale getirilmesi amacıyla gerçekleştirildi.

5. Adım-Program Kapsamında İlk Etapta Sulamaya Açılacak Olan Sağ Sahil Şebeke Alanında İhtiyaç Analizi:

Durum tespiti yapmak ve ihtiyaçları belirlemek üzere Suruç Pompaj Sulamasında ilk etapta sulamaya açılacak olan Sağ Sahil Sulama şebekesi alanında yer alan 43 köyde anket uygulanmıştır. Ankette katılımcılar, işletmeleri, makine-alet-ekipman varlıkları, sulama imkanları, sulama imkanı olanların kullandıkları sulama yöntemleri, sulama geçmişleri, sulama bilgileri, yetiştirilen ürünler, Suruç Pompaj Sulaması hakkında bilgileri, sulama tesislerinin işletilmesi, sulamadan kaynaklanan sorunlar ve çözüm önerileri, su gelince kullanılacak sulama yöntemleri, ekilecek ürünler, sulu tarım koşullarında bitki yetiştirme bilgileri ve eğitim istekleri, istedikleri başka eğitimler, anket yapılan köylere ilişkin bilgi ve sorunları, muhtarlara ilişkin bilgi ve verilecek eğitimlerin zamanı ve yeri konularında sorular yöneltilmiştir.

ANKET SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

- 1. Projenin tanıtılması:** Katılımcılar %66 oranında projeyi bildiklerini ifade etmişlerse de bunu projeden haberdar oldukları anlamında ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Tesislerin korunması ve zarar verilmemesini sağlamak için tanıtılması ve sahiplenme duygusunun geliştirilmesi önemlidir.
- 2. Tesislerin işletilmesi:** Tesisleri kimin işleteceği %72 oranında bilinmemektedir. İşletecek olan sulama birliği hakkında da %90 oranında bilgileri bulunmamaktadır. Tesislerin işletme, bakım ve yönetimi ve sulama birliğinin kuruluş ve işleyişi hakkında eğitimler verilmelidir. Organizasyonun verimli olabilmesi ve sahiplenilmesi için katılımcı bir anlayışla kurulması gerekir.
- 3. Sulama:** Katılımcıların % 83'i geçmişte sulama yaptıklarını, buna rağmen %69'ü sulama bilgilerinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların %95'i de eğitim isteğinde bulunmuştur. Eğitime katılacakların %87'sinin kendisi ve kendisi-ailesi olması eğitimlerin sonucunu olumlu etkilemesi açısından önemlidir. Suruç Pompaj Sulamasının sürdürülebilirliği etkin bir sulamadan geçmektedir. Enerji maliyeti bunu daha da zorunlu hale getirmektedir. Bu nedenle sulama eğitimlerine çok önem verilmelidir.

Katılımcılar bunu, sulama nedeni sorunların yaşanmaması için %91 oranında eğitim, basınçlı sulama sistemlerinin kullanılması ve bilinçli/kontrollü sulama yapılması şeklinde ifade etmişlerdir.

- 4. Sulama ücreti:** Katılımcıların %93'ü gerektiği kadar su kullanan ile fazla su kullanan çiftçilerin eşit ücretlendirilmemesi yönünde fikir belirtmişlerdir. Sulama ücretinin belirlenmesinde %57 dekar-sezon-bitki, %1 sulama sayısı ve %42 m³'ü uygun bulmuştur. Dekar-sezon-bitki seçeneğinde fazla su kullanılabileceği algılanmadığı anlaşılmaktadır. Buna rağmen hacimsel ücretlendirme için %42 oranı önemli bir değerdir. Hakkaniyete dayalı bir isteğin ifadesidir. Su gelince katılımcıların sadece %3 salma sulama yapacağını ifade etmiştir. Sulama eğitimlerinde etkin sulamada ücretlendirmenin önemi vurgulanmalıdır. Bu husus İBY hizmetlerini yürütecek organizasyonun sürdürülebilirliği içinde önemlidir.
- 5. Alternatif ürünler:** Katılımcıların düşündükleri alternatif ürünler Pamuk, mısır, meyve, sebze, fasulye, ayçiçeği, soya fasulyesi, fasulyedir.

Katılımcıların %54'ü alternatif ürünler için yetiştirme teknikleri bilgilerinin yeterli olduğunu belirtmişse de %98'i eğitim talebinde bulunmuştur.

Sulu tarım koşullarında alternatif ürün yetiştirme teknikleri konusunda eğitimler sulamadan hemen önce verilmesi yararlı olacaktır.

- 6. Mekanizasyon:** Mevcut durumda traktör olmayan işletme oranı %68 ve ekipmanı olmayan işletme oranı %77 olarak çıkmıştır. Ayrıca su geldiğinde işletmelerin %87'si

ekipmanının yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Böyle bir ortamda sulu tarım koşullarında büyük bir traktör ve alet ekipmana ihtiyaç duyulacaktır. İşletme büyüklüklerinin %80'i 100 dekara kadar olan işletmelerden oluşması ortak makine kullanımının gerekli ve uygulama şansının yüksek olduğunu göstermektedir.

Çiftçilerin bu konularda eğitilerek karar verme kapasitelerinin geliştirilmesi faydalı olacaktır.

7. **Örgütlenme:** İşletme büyüklüğü, traktör, ve alet ekipman durumu dikkate alındığında sulu tarım koşullarında ortaya çıkacak sorunların çiftçi örgütleri ile çözümü daha akılcı olacaktır. Bu anlamda örgütlenme konularında eğitimlerin verilmesi bu süreci kısıltacaktır.

6. Adım- Sulamaya Açılacak Alanlarda Sulu Tarıma Hazırlık Çalıştayı:

Sulamaya açılacak alanlarda su ve toprak kaynaklarının sürdürülebilir anlayışla yönetimi ve sulu tarım gelirinun yükseltilmesi ve sulama sonrası sorunlarla karşılaşmamak için sulu tarıma hazırlık kapsamında yapılması gerekli faaliyetlerin belirlenmesi amacıyla bir çalıştay düzenlendi. GAP illerindeki DSİ, GTHK il ve ilçe müdürlükleri, üniversiteler, Araştırma Enstitüleri, Tarım Kredi Kooperatifleri, Ziraat Odaları, Sulama birliklerinden ve GAP BKİ ve GAP TEYAP'tan toplam 66 kişinin katıldığı çalıştay konuya ilişkin sunumlardan sonra soru, katkı ve cevaplarla devam etmiştir.

Daha sonra kart tekniği ile katılımcıların düşünceleri alınmış ve kartlar içeriklerine göre dört ana konu altından toplanmıştır. Katılımcılar bu ana konulara göre gruplara ayrılarak çözüm önerilerine yönelik yaptıkları çalışmalarını katılımcılara sunmuşlardır.

Aşağıda ana konu başlıkları ve gurupların çözüm önerileri özetlenmiştir.

1. Tarımsal Eğitim ve Yayım Faaliyetleri:

- Çiftçi eğitimi,
- Teknik elemanların eğitimi,
- İşbirliği sağlayan kurumların bu faaliyetlere bütçe ayırmaları
- Yapılan bu faaliyetlerin izleme ve değerlendirilmesi ile çözüme katkı sağlanabileceği belirtmiştir.

2. Tesislerin İşletme, Bakım ve Yönetimi, Tarla içi Hizmetler ve örgütlenme:

- Topplulaştırma ve İBY hizmetleri konularında eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri ve bu faaliyetlerin eğitim gezileri ile desteklenmesi, enerji ve makine donanım desteğinin sağlanması,
- Planlı su dağıtımının gerçekçi yapılması ve uygulanması,
- İBY ile ilgili tüm hizmetlerin etkin yönetimi için proje ilişkin tüm dokümanların devir protokolü ile birlikte Sulama Birliğine teslim edilmesi,
- Yeni kurulacak sulama birliğinde alan ihtiyaçları doğrultusunda yeterli donanımına sahip ziraat mühendislerinin istihdam edilmesi,

- Tarla içi toplu basınçlı sulama metotları uygulanarak hacimsel su ücretlendirmesine geçilmesi,
- Sulu tarım koşullarını destekleyici çiftçi örgütlerinin kurulması ve desteklenmesi,
- Planlı su dağıtımına uymayanlara cezai müeyyidenin etkin ve adil bir şekilde uygulanması.

3. Kurumlar Arası Koordinasyon:

- Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu çerçevesinde Sulama Birlikleri hakkında ilgili kurum ve kuruluşlara bilgilendirme yapılmalıdır.
- GTHB İl Müdürlüklerinin yeniden yapılandırılması sonucu, Tarımsal Alt Yapı ve Arazi Değerlendirme Şube Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan “Sulama Birimleri” nde, toprak ve su kaynaklarıyla sulama konusunda etkin ve yeterli teknik eleman takviyesi yapılmalıdır.
- GTHB, tarımsal eğitim ve yayım faaliyetleri başta sulu tarım konuları olmak üzere bir üst şemsiye görevi üstlenmeli.
- Ülkemizde bulunan GAP, KOP, DAP gibi koordinasyonu sağlamak için kurulan kurumlar daha etkin ve önemli rol üstlenmelidir.
- İl düzeyinde kurulmuş bulunan kuraklık komisyonları, su yönetimi konusunda sürdürülebilirliğini sağlamak üzere “Sulama ve Kuraklık Komisyonu” olarak revize edilmelidir. Söz konusu komisyonlarda Sulama Birliklerinden temsilciler de bulunmalıdır.
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının personel alım politikalarında, başta sulama ve toprak bölümü mezunlarının yeterli sayıda istihdamının sağlanması.
- Yeni sulamaya açılacak alanda ilçe düzeyinde teknik destek ve koordinasyon biriminin kurulması. (GAP kapsamında GAP BKİ bu birimi oluşturabilir.)

4. **TARIMSAL POLİTİKALAR (Destek, Teşvik, Kredi, Bitkisel Üretim, Mevzuatlar, Diğer Konular):**

- Sulama sistemi projeleri yeterliliğe sahip mühendisler (damlama ve yağmurlama sulama projeleri için tarımsal yapılar ve sulama bölümü mezunu veya gerekli eğitim ve sertifikaları almış mühendisler) tarafından hazırlanmalı,
- Hibe ve kredi destekli sulama projelerinin yetkilendirilmiş firmalar tarafından onaylanması ve en az 5(beş) yıl süreyle de denetlemesi (Örnek; Yapı Denetim Firma mevzuatı).
- Destekleme ödemelerinde ilgili kurumlardan (sulama birliği, sulama koop., TEDAŞ, Milli Emlak vb.) borcu yoktur onaylı belgesinin alınması zorunluluğu getirilmelidir.
- Pompaj sulamalarında ve kapalı şebekeli sulamalarda tarla içi basınçlı sulama sistemi zorunluluğu getirilmelidir.
- Tarım ihtisas mahkemeleri kurulmalı ve 6172 sayılı sulama birlikleri yasası bu doğrultuda güncellenmelidir.
- Basınçlı sulama sistemlerinde verilen hibe, teşvik ve desteklemelerden yararlanmak isteyenlerin, sistemi işletecek düzeyde mutlaka sulama eğitim sertifikası almaları ve bu sertifikanın hibe, teşvik ve destekleme dokümanları arasında ilgili kurumlarca talep edilmesi.
- Fotovoltaik (güneş enerjisi), rüzgar ve biyoenerji gibi yenilenebilir enerji sistemlerinin tarımsal sulamada desteklerinin artırılması.
- Bölgesel özellikler dikkate alınarak sulu tarım koşullarında ekonomik değeri yüksek olan alternatif ürünlerin belirlenmeli ve bu ürünlere ilave destekler verilmelidir.

İHTİYAÇ ANALİZİ VE ÇALIŞTAY SONUÇLARINA GÖRE SURUÇ POMPAJ SULAMASINDA BUNDAN SONRA ATILACAK ADIMLAR:

1. İlgili Kurum ve Kuruluşlarla Eğitim Konularının Belirlenmesi

- Sulama tesislerin işletme, bakım ve yönetim hizmetleri
- Sulama ve tarla içi hizmetler
- Sulu tarım bitki yetiştirme teknikleri
- Sulu tarım koşullarında mekanizasyon
- Örgütlenme

2. İlgili Kurum ve Kuruluşlarla Eğitim dokümanlarının Hazırlanması

3. İlgili Kurum ve Kuruluşlarla Eğitim Programlarının Hazırlanması

4. İlgili Kurum ve Kuruluşlarla Eğitim programlarının Uygulanması

5. Tüm Eğitimlerin Eğitim Gezileri ile Desteklenmesi

6. Sulama İmkânı Olan İşletmelerde Sulama Eğitimleri

7. Sulama İmkânı Olan İşletmelerde Bitki Yetiştirme Teknikleri eğitimleri

8. Sulama İmkânı Olan işletmelerde Basınçlı Sulama Demonstrasyonlarının Kurulması

9. Uygulanacak Bu Faaliyetlerle İlgili İzleme ve Değerlendirmenin Yapılması

SULAMAYA AÇILACAK ALANLARDA SULU TARIMA HAZIRLIK KAPSAMINDA YAPILMASI GEREKEN ÇALIŞMALAR

- 1. İlgili kurum ve kuruluşlar arası koordinasyonu sağlayacak bir koordinasyon birimi kurulmalı, GAP Bölgesinde sulamaya açılacak alanlar için bu birim GAP BKİ Başkanlığında olmalıdır.**
- 2. İlgili kurum ve kuruluşlar sulamaya açılacak alanda sulu tarıma hazırlık kapsamında yapacakları faaliyetlere ilişkin sürdürülebilir ve öngörülen gelir artışını sağlayacak bir eylem planı hazırlayarak koordinasyon birimine vermelidir.**
- 3. Eylem planında faaliyetlere ilişkin bütçe, araç, gereç ve görevli personel yer almalıdır.**
- 4. Faaliyetlerin devamlılığı ve etkinliğini arttırmak için görevli personele aynı görevde 5 yıl çalışması ve performansı dikkate alınarak maaşının %10'u kadar destek verilmelidir.**
- 5. Eylem planları için bütçe, araç ve gereç ayıramayan kurumlara koordinasyon birimi tarafından destek sağlanmalıdır.**
- 6. Koordinasyon birimi eylem planlarını değerlendirerek eylem planlarında ortak veya ortak yürütülmesinde yarar görülen faaliyetleri belirleyerek etkinliğini arttırmak amacıyla revize edebilir.**
- 7. Bu çalışmalar oluşturulacak bir üst kurulca üç ayda bir değerlendirilmelidir. Bu kurul ilgili ilin valisinin başkanlığında ilgili kurumların en üst düzey yöneticilerinden oluşmalıdır. Kurulun sekretaryası koordinasyon birimi tarafından yapılmalıdır.**
- 8. Bu çalışmalar sulama projesinin inşaatı ile birlikte başlamalıdır.**

Ülkemizde işletmeye açılacak sulamaların %50'sinin GAP Bölgesinde olduğu ve sulamaya açılan alanlarda yaşanan sorunlar ve öngörülen gelir artışlarının sağlanamaması dikkate alınırsa konunun ne kadar önemli ve acil olduğu anlaşılır.